

ZALAHALÁP (VESZPRÉM MEGYE)**Római katolikus templom, Petőfi tér 14.**

Titulus: Szent József

ÉPÍTÉSTÖRTÉNET

Épült az 1760-as évek második felében és az 1770-es évek elején
Építtetője Bogyay Ignác.

A FRESKÓ MEGRENDELŐJE: Bogyay Ignác

A FESTŐ NEVE, A KIFESTÉS IDEJE:
ismeretlen, 1770-es évekA FRESKÓEGYÜTTES KELETKEZÉSTÖRTÉNETE
Nem ismert.

JELLEMZŐK, ÁLLAPOT

HORDOZÓFELÜLET

a: szegmensíves záródású szentélyfal negyedgömb-boltozattal

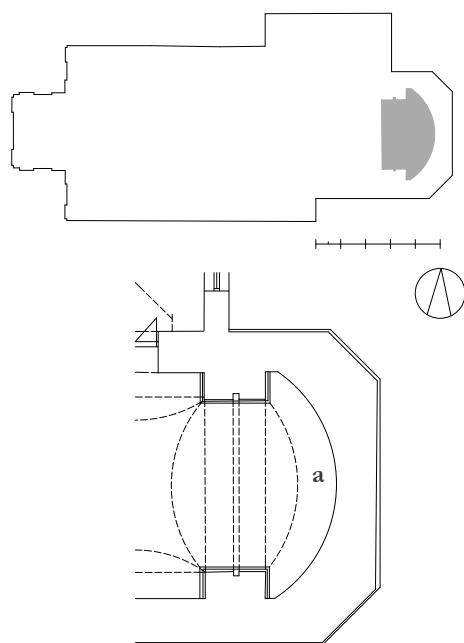
TECHNIKA, ÁLLAPOT, RESTAURÁLÁSOK

A falképfestészeti dekoráció freskótechnikával készült. Surlófényben jól érzékelhetők a látszatarcitektúra pauzálásának bekarcolt vonalai. A freskó restaurálásairól dokumentáció nem ismert. Az 1940-es évek elején szakszerűen állították helyre az akkor nagyon rossz állapotban lévő falképet.¹ A képfelület ma – a kisebb kopásokat, repedéseket leszámítva – nagyon jó állapotban van. Az oltárasztal mögötti felület nagyjából egy méter magasságig a szentélyzáródás teljes ívében erősebben rongált.

LEÍRÁS

AZ ÉPÍTÉSZETI TÉR

Egyhajós templom, hajójánál keskenyebb, trapéz, majd szegmensíves záródású szentéllyel. A hajó déli oldalán a két félköríves ablakot hegedűablakokból alakították ki. A kórus déli oldalán a hajó ablakainál

kisebb, félköríves záródású ablak található. A kórus északi oldalán bejárat nyílik a sekrestyéből. A hajó két boltszakaszát csehsüveg-boltozat fedi, az első boltszakaszban két pilléren, három szegmensíves felett orgonakarzat áll. A kórus csehboltozatos, a szentély szegmensíves záródását negyedgömb-boltozat fedi.

LÁTSZATARCHITEKTÚRA, DÍSZÍTŐFESTÉS, KERETEK

A festett, táblákkal, párkánnyal tagolt hátfal „síkjából” lép ki az imitált oltárépitmény, amelynek látványát a főoltárkép két oldalán elhelyezkedő két-két kompozit fejezetes, részben kannelurázott, részben egyenes törzsű márványoszlop uralja. Az oszlopok egy-egy nyújtott posztamensen állnak, sarkaikon volutára applikált „stukkó” angyalfejek, az oszlopközök előtt „aranyozott” volutájú konzolokon szobrokat utánzó *grisaille* alakok láthatók. A freskótechnikával festett főoltárkép stukkót imitáló, profilozott, „aranyozott” keretét akanthuszinda-rátétek és *rocaille*-ok élénkítik. Az oszlopok mindkét oldalon fogrovatos párkányt tartanak. Az oszlopok „mögött” mindkét oldalon két-két puttó emeli a nagyméretű, nehéz, zöld drapériát. Az oltárkép felett, a szeszélyes kontúrvonalú oromzat előtt és az oszlopok párkányának csonka oromzatain összetartozó, imitált „stukkó” angyalszobor-csoport kapott helyet. Az oromzati medalionon egy félmeztelen angyal feje felett kis kupolát tart, amelyről lepel omlik le (innen indul a két-két puttó által tartott zöld színű drapéria). A kupolából kibomló lepel a díszes tagozatokkal és az angyal teste körül futó aranyszínű, csillagos koronával egy baldachinos oltár képét vizionálja. (A festett oltár architektúrája hasonlít a pozsonyi Szent Márton-dóm egykori épített főoltára nyomán elterjedt oltártípusra.) A festett félkupola-boltozatot korongsoros, szalagkeretes bordák boltcikkelyekre tagolják. Ezeket egymásba hurkolódó, kettős szalagfonat díszíti, amelynek kör alakú mezőiben „aranyozott” rozetták sora látható. A perspektivikus hatás következtében a profilozott kerettel lehatárolt fél opeionban a rozetta takarásban látszik.

A KÉPMEZŐ LEÍRÁSA

a FESTETT FŐOLTÁR-ARCHITEKTÚRA

A félköríves záródású főoltárkép a Menekülés Egyiptomba témát (Mt 2. 13–23.) ábrázolja.² A sziklán pihenő Mária jobbján az idős Szent József tartja karjaiban a kis Jézust. Mögöttük számár legel. A háttérben fák magasodnak, legelöl egy pálmafa áll,³ jobbra a távolban, a lombok mögött hegyvidéki tájra és váromra nyílik kilátás. A kép jobb felső mezőjében két kerub száll alá az égből. Egyikük imára tett kézzel tekint lefelé, a másik Józsefhez szól, szavait jobb kezének mozdulata kíséri. Mindkét szent szülő a beszélő angyalra figyel.

A kép két oldalán álló szoboralakok a jelenet felé fordulnak: balra Szent Anna, aki jobb kezében könyvet fog, jobbra Joachim, aki baljával a kép felé mutat, jobb kezében pedig pálcát, tálat, azon az áldozati galambot tartja.

Az oromzat középpontjában, sugárglóriába foglalt háromszögben a Szentlélek száll galamb alakjában. A glóriát felhők, angyalfejek és gyermekangyalok „stukkó” imitációi veszik körül, és az angyal is e fölé emeli a baldachinkoronát. Az epifániának a csonka oromzatokon térdelő, puttóktól kísért nagy angyalok hódolnak.

UGRY BÁLINT

IRODALOM

Gentbon 1951 506; *Garas* 1955 205; *Gentbon* 1. 435; *Koppány* 1993 160; *Rómer Flóris jegyzőkönyvei. Somogy, Veszprém és Zala megye (1861)*. Sajtó alá rendezte: Valter Ilona – Velladics Márta (Forráskiadványok, 3.) Budapest, 1999, 124.

a

¹ „Zalahápi templomában közel másfél évszázados freskó került megóvási munkálatok alá. A szentélyben levő freskóra a legöregebb halápiak is úgy emlékeznek, mint kivehetetlen, lekopott, tönkrement festményre. Több kísérlet történt ugyan arra, hogy a fal festményt megmentésük, de az avatatlan kezek munkája csak újabb károkat jelentett. Most szakember dolgozik a festmény helyreállításán, amely a piszok és vakolatréteg alól a régi szépségében tűnik elő. (...) Sajnos, az értékes falfestmény fölött a templomtető nyílt, a gyakori esőzés a nagy áldozattal újjáéledt képet teljesen tönkretetheti. A hívek azonban remélik, hogy sürgős segítségben részesülnek, mert ők már elmentek az áldozat készség legvégső határáig.” Ismeretlen szerző: Meg kell menteni Zalahápi templomának

értékes freskóját. *Zalai Magyar Élet*, 1942. július 28. (3. évfolyam, 168. szám), 4.; „A zalahápi plébániatemplom nemrég feltárt szép freskóit egy győri nagyprepost készítette (...)” Bogyay Tamás: A Balatonvidék műemlékei. *Magyar Építőművészet* 43. (1944) 196–198, 198.

² Az ikonográfiájáról: *LCI* 2. köt. 43–50.

³ Utalás az apokrifekben leírt pálmafacsodára (PsMt 20. 1.). A kora újkori ábrázolásokon általában angyal vagy maga a fa kínálja Józsefnek a gyümölcsöket: *LCI* 2. köt. 45. (például Baldassare Peruzzi freskója a római Sant’Onofrio al Gianicolo főoltárán). A zalahápi oltárkép kompozíciójának közvetlen előképét nem találtam meg.